

УДК 81'373.48

DOI: <https://doi.org/10.17721/APULTP.2023.46.49-70>**Фоменко О.С.**

ORCID: 0000-0002-2614-0883

Web of Science Researcher ID: J-7788-2012

Scopus ID: 57911352000

BREXIT ЯК КЛЮЧОВЕ СЛОВО БРИТАНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

***Анотація.** У центрі уваги дослідження – неологізм *Brexit*, що визначається Оксфордським словником англійської мови як "(запропонований) вихід Сполученого Королівства з Європейського Союзу та пов'язаний з цим політичний процес". Іменник *Brexit* вважають найбільшим внеском політики у сферу мови за останні 40 років. Політичний новотвір став інтернаціоналізмом: набув глобального статусу та увійшов в інші мови у своєму первісному значенні та формі. У 2016 році *Brexit* був обраний словом року за версією словника Collins і включений до Оксфордського словника англійської мови. У роботі розглянуто особливості використання неологізму у ЗМІ та обґрунтовано його статус як ключового слова британського політичного дискурсу. Матеріалом дослідження слугували тексти британських ЗМІ (онлайн-версії друкованих видань) і дані англословного корпусу NOW (*News on the Web*) за травень 2012 року – січень 2023 року. Доведено, що іменник *Brexit* має такі ознаки ключового слова: суспільна значущість, загальноживаність, висока частотність, використання у сильних позиціях ЗМІ, метафоризація значення, висока словотвірна активність. Загальний інтерес до брекзиту та його активне обговорення у британському суспільстві викликали різке зростання випадків уживання слова *Brexit* (на 3 400%), а також використання слова у сильних позиціях ЗМІ: на обкладинках журналів, перших шпальтах газет, у назвах рубрик і заголовках публікацій. Слово опинилося у центрі численних мовних рефлексій, що розширило його значення і викликало появу нових асоціацій і конотацій і, як наслідок, контрверсійності семантики неологізму. З 2016 року спостерігалася активізація словотворчого потенціалу іменника *Brexit*. В англійській мові утворився глосарій брекзиту, так званий *Brexit glossary* або *Brexitcon*, що містить неологізми, які походять від іменника *Brexit*, і лексику, на появу якої він "надихнув". До глосарія також увійшли політичні терміни, що перейшли до складу загальноживаної лексики, її слова та вирази, які в*

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

контексті референдуму набули нових значень. Найбільшим внеском слова *Brexit* в англійську мову став продуктивний суфікс *-exit*, використання якого поширилося за межі політичного дискурсу.

Ключові слова: неологізм, ключове слово, *Brexit*, політичний дискурс, британські ЗМІ.

Інформація про автора: Фоменко Олена Степанівна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри мови та стилістики; Навчально-науковий інститут журналістики; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: fomenko@knu.ua

Olena S. Fomenko

ORCID: 0000-0002-2614-0883

Web of Science Researcher ID: J-7788-2012

Scopus ID: 57911352000

BREXIT AS A KEYWORD IN BRITISH POLITICAL DISCOURSE

Abstract. *This case study examines the neologism Brexit, defined in OED as "the (proposed) withdrawal of the United Kingdom from the European Union and political processes associated with it." Coined in May 2012, this word quickly gained media currency in the United Kingdom and abroad. The political coinage has become an internationalism, i.e., it has achieved global recognition and entered other languages in its original meaning and form. After an unprecedented surge in use (by astronomical 3 400%), Brexit was declared the 2016 word of the year by Collins Dictionary and gained entry to the Oxford English Dictionary. This study explores the word's characteristics and use in the media. The data were collected from British internet magazines and newspapers and the NOW corpus (News on the Web) for the time period from May 2012 to January 2023. The study argues that the word Brexit has the following features of a keyword: social significance, high frequency, wide use in various contexts, occurrence in strong media positions, metaphorical creativity, and neological productivity. Brexit appears on magazine covers, newspaper front pages, and in headlines. Reflecting heated debates on the British exit from the EU, the word has acquired new and controversial meanings and become a rich source of word formation, thus giving rise to numerous neologisms collectively referred to as Brexit glossary or Brexicon. This glossary of Brexit terms includes "old" English words and expressions that have acquired new meanings and political terms used in everyday discussions about Brexit. The most significant contribution of the word Brexit to present-day English is the new productive suffix *-exit* that,*

.....
transcending the boundaries of political discourse, has come into use in various other domains.

Keywords: *neologism, keyword, Brexit, political discourse, British media.*

Information about the author: *Fomenko Olena Stepanivna – PhD in Germanic Philology, Associate Professor; Associate Professor of the Department of Language and Stylistics; Educational and Scientific Institute of Journalism; Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

E-mail: *fomenko@knu.ua*

Вихід Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії з Європейського Союзу, відомий як *Brexit*, імовірно, був найвизначнішою політичною, соціальною та економічною подією в історії країни з часів Другої світової війни [22]. Безпрецедентне рішення припинити членство в ЄС також вплинуло на англійську мову й мовленнєву поведінку британців. Неологізм *Brexit* став невіддільною частиною повсякденних розмов мешканців туманного Альбіону, так само як прикметник *sorry* й улюблена тема британців – обговорення погоди [28]. Завдяки широкому висвітленню референдуму та дискусіям навколо брекзиту в глобальному медіапросторі, англломовний новотвір був швидко запозичений іншими мовами.

Слово *Brexit* стало найбільшим внеском політики у сферу мови за останні 40 років [12]. Автором неологізму вважають засновника й директора аналітичного центру British Influence Пітера Вілдінга [25]. У травні 2012 року Вілдінг написав у своєму блозі про ймовірну появу нового "сумного слова" *Brexit*, утвореного за аналогією з іменником *Grexit*, що означає "можливий вихід Греції із Євросоюзу" [1]. За іронією долі, Вілдінг виявився прихильником проєвропейської британської політики й неодноразово висловлював жаль з приводу авторства неологізму [5].

Через стрімке зростання випадків вживання слова у 2012-2016 роках (на 3 400%!) і значущість політичної події для Великої Британії, іменник *Brexit* був обраний словом 2016 року за версією британського словника англійської мови Collins [8]. Це почесне звання отримують слова, що уособлюють найголовніші цінності, найважливіші ідеї або найбільші зміни в житті суспільства.

Того ж року іменник *Brexit* увійшов до Оксфордського словника англійської мови (Oxford English Dictionary) – найбільшого й найавторитетнішого академічного словника англійської мови у світі. Рішення включити неологізм до історичного словника лише через п'ять років після появи було доволі незвичним. Його пояснюють появою слова *Brexit* у слушний момент (існувала суспільна потреба назвати новий феномен), значущістю події, яку позначає слово, а також глобальним статусом неологізму [19]. Журналісти іншомовних ЗМІ беззастережно вживали англіцизм на перших шпальтах, оскільки знали, що читачі зрозуміють його.

Мета роботи – розглянути особливості використання іменника *Brexit* у ЗМІ Великої Британії та обґрунтувати його статус як ключового слова сучасного британського політичного дискурсу. Для досягнення мети було здійснено аналіз лексико-семантичних, граматичних, стилістичних, словотвірних і дискурсивних характеристик слова *Brexit*. Матеріалом дослідження слугували тексти британських ЗМІ (онлайн-версії друкованих видань). Матеріали англійського корпусу NOW (News on the Web), що містить дані з інтернет-газет і журналів, за травень 2012 року – січень 2023 року, були також використані як джерельна база.

Головним методом роботи був кейс-метод (англ. case study), який дозволив поєднати низку методів (гіпотетико-дедуктивний, описовий, аналіз словникових дефініцій, порівняльний аналіз, етимологічний, лексико-семантичний, концептуальний аналіз, стилістичний, компонентний, словотвірний, кількісний, контекстуальний аналіз, аналіз дискурсу) та комплексно дослідити особливості вживання іменника *Brexit* у британському політичному дискурсі. Дані англійського корпусу NOW (News on the Web) дозволили перевірити результати, отримані емпіричним шляхом.

Одним із центральних понять дослідження є термін *keyword* (укр. *ключове слово*), що означає "слово або поняття, яке має важливе значення" (OED). Метафорична назва терміну влучно окреслює сутність ключових слів, які є своєрідними "ключами"

до ментальної картини світу мовців [21, с. 4]. Ці слова втілюють сутність найголовніших соціальних, культурних або політичних ідей [33; 11]. Водночас вони є "верхівками айсберга", що слугують орієнтирами для складних лексичних понять, які репрезентують спільні переконання і культурні цінності мовної спільноти [30, с. 23].

А. Вежбицька [32, с. 17] порівнює ключове слово із вільним кінцем заплутаного мотка вовни, потягнувши за який, можна розплутати заплутаний "клубок" цінностей, очікувань й установок, втілених, окрім ключового слова, у поширених висловах, усталених словосполученнях, граматичних конструкціях, прислів'ях, приказках тощо. Водночас особливий статус ключових слів у суспільстві сприяє формуванню навколо них цілих дискурсів і соціальних сфер [32; 14; 21].

Ключові слова визначають за допомогою кількісного методу, який використовується у корпусній лінгвістиці, та якісних методів, що лежать в основі емпіричних досліджень [30]. Проте не можна категорично стверджувати, що ці два типи ключових слів є абсолютно різними. Слова, визначені кількісним шляхом, можуть мати важливе соціальне, культурне або політичне значення, яке підтверджується за допомогою якісного аналізу [11]. Тому аналіз ключових слів потребує комплексного підходу, із поєднанням кількісних і якісних методів дослідження.

Висока частотність є важливою ознакою ключового слова, яку легко помітити "неозброєним оком". Проте вона є релевантною лише в поєднанні з іншими характеристиками. А. Вежбицька [32, с. 16] окреслює такі атрибути ключового слова: загальноновживаність, активне вживання принаймні в одній семантичній сфері, фразеологічна продуктивність, широке використання в прислів'ях, висловах, популярних піснях, назвах книжок тощо.

Іменник *Brexit* має вищезгадані ознаки, що дає підстави вважати його ключовим словом британського політичного дискурсу: слово з'явилося і широко використовується у політичній сфері, є загальноновживаним і позначає суспільно-значущу подію, що торкається життя усіх громадян. Висока

частотність неологізму, яку легко помітити "неозброєним оком", підтверджується даними корпусу NOW, що налічує 736 413 випадків вживання слова в інтернет-газетах і журналах (станом на 31 січня 2023 року).

Тлумачення іменника *Brexit* переважно відбувається шляхом етимологічного аналізу слова. Неологізм утворився способом контамінації (блендингу): злиттям скороченої основи прикметника *British* (укр. *британський*) та іменника *exit* у значенні "act of leaving" (укр. факт виходу). Тому іменник *Brexit* вважають скороченим варіантом фрази "British exit" (укр. "британський вихід"), яка означає "вихід Сполученого Королівства з Європейського Союзу" (ЄС). Це значення слова найчастіше зустрічаємо в тлумачних словниках і у ЗМІ.

Проте іменник *Brexit* може мати інші значення. Оксфордський словник англійської мови (OED) пропонує таке тлумачення слова: "*the (proposed) withdrawal of the United Kingdom from the European Union, and the political process associated with it*" (укр. *запропонований вихід Сполученого Королівства з Європейського Союзу та пов'язаний з цим політичний процес*). Словникова стаття уточнює, що інколи слово *Brexit* вживається стосовно референдуму 23 червня 2016 року, під час якого більшість британців проголосували за вихід країни з ЄС.

Іменник *Brexit* не одразу закріпився у мові, що є закономірним для нової лексики. Деякий час написання слова було невнормованим: його писали в лапках, жирним шрифтом, вживали разом із тлумаченням або з уточнювальним словом "*so-called [Brexit]*" (укр. "*так званий [брекзит]*") [13]. Протягом деякого часу паралельно з цим словом вживався варіант *Brixit*. У 2013 році іменник *Brexit* витіснив свого конкурента з медіапростору та увійшов до словників англійської мови.

На думку Д. Крістала, обидва неологізми мали однакові шанси залишитися у мові [25]. Але завдяки тому, що залишився неологізм *Brexit*, у словотвірній системі англійської мови з'явився новий продуктивний суфікс *-exit*. Характерною особливістю афікса є походження від іменника, що є нетиповим явищем для англійського словотвору [ibid.]. Останній суфікс,

.....

утворений цим способом, *-gate* (укр. *-гейт*), походить від назви готелю *Watergate* у місті Вашингтон, епіцентру сумнозвісного скандалу 1972-1974 років, що спричинив відставку президента США Р. Ніксона.

Внесок іменника *Brexit* в словотвірну систему англійської мови порівнюють із впливом на мову Вотергейтського скандалу. Проте слово *Brexit* перевершило свого попередника: воно виявилось набагато кориснішим і придатнішим для англійського словотвору, ніж власна назва *Watergate* [12]. Це пояснюють привабливістю іменника *Brexit*, у чіткому звучанні якого є щось особливе, щось таке, що привертає до слова увагу й спонукає мовців до лінгвокреативності [25; 10].

Слово *Brexit* опинилося у центрі активних обговорень доцільності припинення членства Великої Британії в ЄС і можливих негативних наслідків цього рішення. Дискусії навколо цього питання активізувалися після референдуму, на якому 52% громадян висловилися за вихід із ЄС і 48% проголосували проти. Після офіційного виходу Сполученого Королівства з Євросоюзу, який відбувся 31 січня 2020 року, брекзит залишається "яблуком розбрату" і продовжує розділяти країну.

Іменник *Brexit* перетворився на своєрідний тригер, здатний викликати суперечку або призвести до конфлікту. Через високий конфліктогенний потенціал слова власники деяких британських пабів впровадили заборону на його згадку у своїх закладах, недотримання якої зобов'язувало порушника пригостити випивкою усіх присутніх [7, с. 1]. Неофіційне табу на використання слова *Brexit* також існувало у коридорах британської влади. У грудні 2019 року тогочасний прем'єр-міністр країни Б. Джонсон перейменував цільову робочу групу "Brexit Taskforce", яка займалася перемовинами щодо майбутніх відносин країни з Євросоюзом, на "Taskforce Europe". Джонсон попросив членів свого уряду припинити обговорення брекзиту після виходу країни з ЄС і почати ставитися до нього як до предмету звичайних торговельних перемовин, а не як до епохальної події (англ. "an epoch-defining event") [31]. Заборона на використання слова також торкнулася приватного життя

Б. Джонсона. Під час інтерв'ю газеті The Times батько прем'єр-міністра С. Джонсон розповів, що з метою запобігання суперечкам родина домовилася не згадувати брекзит під час різдвяних свят [31].

Прагнення урядовців уникати слова *Brexit* пов'язують зі зменшенням числа прихильників виходу країни з ЄС у британському суспільстві, яке стикнулося із проблемами у сфері економіки, торгівлі, бізнесу та політики [27]. У медіатекстах, які торкаються цієї теми, вживається евфемістичний заміник *B-word*, наприклад: "*Politics and Brexit: Fear of the 'B' word*" (укр. "*Політика та брекзит: страх перед словом на літеру 'б'*") (FT, 3/12/2023). Евфемізм утворений за популярною моделлю "*X + word*" (укр. *слово*), де *X* – це перша літера небажаного слова.

Попри намагання британських урядовців уникати слова *Brexit*, воно продовжує викликати загальний інтерес – обговорюється у ЗМІ та всередині громадянського суспільства, що разом із політиками бере участь у творенні політичного дискурсу [22]. За даними корпусу NOW, тема брекзиту залишається у центрі уваги британських інтернет-газет і журналів: корпус щодня фіксує нові випадки вживання слова і його похідних (*post-Brexit*, *Brexiteer*, *Brexiting* та ін.).

Слово *Brexit* вживається у сильних позиціях британських ЗМІ: на обкладинках журналів, на перших шпальтах газет, у заголовках і підзаголовках статей і журналів тощо. До червня 2016 року іменник з'являвся на обкладинках лише тих видань, аудиторія яких знала слово. Після референдуму щодо виходу країни з ЄС ця тенденція стала глобальною. Наприклад, неологізм уперше з'явився на обкладинці тижневика The Economist 27 лютого 2016 року: "*Brexit. Bad for Britain, Europe and the West*" (укр. "*Брекзит. Згубний для Британії, Європи та Заходу*"). У цьому номері журналу вийшла стаття із назвою "*The Brexit Delusion*" (укр. "*Ілюзії щодо брекзиту*") про можливі негативні наслідки референдуму щодо виходу Сполученого Королівства з Євросоюзу для подальшої політичної кар'єри тогочасного прем'єр-міністра країни Д. Кемерона. Слово *Brexit* згадувалося на ідентичних обкладинках британської,

.....

європейської версії журналу, а також видання для країн Близького Сходу. На обкладинках інших версій, призначених для країн Африки, Північної Америки, Латинської Америки та країн Азійсько-Тихоокеанського регіону, було зображено тогочасного президента США Д. Трампа в костюмі Дядечки Сема (ECON, 27/02/2016). Використання різних обкладинок, імовірно, пояснюється невизначеністю політичного статусу Великої Британії до референдуму, а також тим, що слово *Brexit* було маловідомим за межами країни.

Обкладинка тижневика *The Economist* за 8 жовтня 2016 року, виданого після референдуму, що містить фразу "*The road to Brexit*" (укр. "*Шлях до брекзиту*"), є ідентичною для усіх версій номеру (ECON, 8/10/2016). Дані щодо використання іменника *Brexit* у корпусі NOW підтверджують факт різкого зростання частотності слова після референдуму: у корпусі зафіксовано 697 випадків вживання слова *Brexit* у 2015 році й понад 106 000 випадків у 2016 році, після референдуму щодо припинення членства країни в ЄС.

Слово *Brexit* неодноразово з'являлося на обкладинках часопису після 2016 року, щоразу в контексті, пов'язаному з викликами, з якими стикалася Велика Британія на різних етапах політичного процесу: "*Facing up to Brexit*" (укр. "Назустріч брекзиту") (ECON, 22/07/2017), "*The right way to do Brexit. Learn a few lessons from Norway*" (укр. "Як правильно здійснити вихід із ЄС. Декілька уроків від Норвегії") (ECON, 24/02/2018), "*The truth about no-deal Brexit*" (укр. "Уся правда про брекзит без угоди") (ECON, 24/11/2018).

Заголовки на обкладинках журналів зі словом *Brexit* містять іронію, яку можна помітити лише з урахуванням візуального контексту, що створює когнітивний дисонанс із вербальним повідомленням. На вищезгаданій обкладинці з написом "*Facing up to Brexit*" (укр. досл. "*Обличчям до брекзиту*") зображено в повний зріст дитину й декількох дорослих, у тому числі прем'єр-міністра Б. Джонсона, що занурили голови в пісок як страуси. Негативні конотації та справжнє значення фрази "*A truth about no-deal Brexit*" (укр. "*Вся правда про брекзит без угоди*") також залишаються

незрозумілими поза межами візуального контексту (зображення потягу, локомотив якого падає до прямовисного урвища).

Слово *Brexit* широко вживається у заголовках публікацій, що також є сильною позицією ЗМІ. Статті переважно торкаються ставлення британців до виходу з ЄС, ролі й можливих наслідків політичного рішення для британського суспільства і Євросоюзу, відсутності в британських політиків єдиної стратегії щодо виходу з ЄС, невизначеності майбутнього країни тощо, наприклад, "*Brexit more important than keeping the UK together, public say in poll for the Telegraph*" (укр. "За результатами опитування, проведеного газетою *The Telegraph*, брекзит важливіший за збереження цілісності Сполученого Королівства") (TG, 17/03/2017), "*How Brexit Madness Rocked Britain to its Core*" (укр. "Як божевілля, викликане брекзитом, струснуло Британію") (TM, 6/06/2019), "*Uncertainty about Brexit is hampering business investment in Britain*" (укр. "Невизначеність щодо брекзиту гальмує інвестиції у британський бізнес") (ECON, 8/10/2019).

Слово *Brexit* опинилося у центрі численних мовних рефлексій, які зокрема стосуються його значення. Це підтверджують дані корпусу NOW, у якому частотність словосполучення "*Brexit means*" (укр. "брекзит означає") становить 2 774 випадки. Найвідомішим продовженням цієї фрази вважають слова Терези Мей, яка очолювала уряд країни у 2016-2019 роках, "*Brexit means Brexit*" (укр. "брекзит означає брекзит"). Побудований на тавтології слоган передає невідворотність виходу Сполученого Королівства з Євросоюзу: країна не намагатиметься поновити членство і не проводитиме новий референдум. Попри двозначність і нечіткість термін нагадує про неможливість нейтральної позиції стосовно брекзиту: британські політики змушені чітко висловитися щодо цього питання [22, с. 571].

Активне обговорення у британському суспільстві активізувало метафоричний потенціал слова *Brexit*. Вихід Сполученого Королівства з ЄС зокрема окреслюють за допомогою метафор зі сфери спорту, військової сфери,

.....

подружніх стосунків, картярських ігор [24], подорожей [29], природних катаклізмів, захворювань [2] та ін.

Порівняння брекзиту із подружніми стосунками здійснюється за допомогою метафори розлучення. Іменник *divorce* (укр. *розлучення*) зустрічаємо у фразях *Brexit divorce*, *Britain's Brexit divorce*, *Britain-EU divorce* та ін. Метафору розлучення використано в неофіційній назві проекту фінансової угоди між Британією і ЄС: "*Brexit divorce bill*" (укр. досл.: "*Законопроект про розлучення у зв'язку з брекзитом*") [3]. У заголовках британських ЗМІ також зустрічаємо порівняння брекзиту із природними катаклізмами, наприклад, із цунамі: "*Will Brexit tsunami hit property?*" (укр. "*Чи вдарить цунамі брекзиту по ринку нерухомості?*") (BP, 28/07/2016), землетрусом: "*Brexit earthquake*" (TM, 25/06/2016), катастрофою: "*Brexit: 'the biggest disaster any government has ever negotiated'*" (укр. "*Вреxit: 'найбільша катастрофа, про яку коли-небудь домовлявся уряд країни'*") (GDN, 27/12/2021).

Неологізм *Brexit* продемонстрував надзвичайно високу словотвірну активність. Попри оказіональну природу значної частини неологізмів, вони є важливим явищем політичного дискурсу Великої Британії, тому що характеризують процеси, що відбуваються у суспільстві та реакцію на них британців.

Частина неологізмів є складними словами, утвореними поєднанням прикметника зі словом *Brexit*. До цієї групи належать слова, що характеризують можливі способи виходу Сполученого Королівства зі складу ЄС. Новотвори широко використовуються у ЗМІ, що підтверджують дані корпусу NOW (див. частотність слів у дужках), наприклад, *hard Brexit* (13 317) (укр. *важкий брекзит*), *soft Brexit* (2 766) (укр. *м'який брекзит*), *smooth Brexit* (333) (укр. *безболісний брекзит*), *blind Brexit* (102) (укр. *брекзит навамання*) тощо. Неологізми (іменники та прикметники), утворені способом словоскладання або суфіксальним способом, зокрема позначають позицію британців щодо політичного рішення, наприклад, *Brexiteer* (7 841), *Remainer* (3 976), *pro-Brexit* (8 541), *anti-Brexit* (5 636) і

характеризують життя країни до виходу з ЄС, наприклад, *pre-Brexit* (1 316) та після нього, наприклад, *post-Brexit* (38 170).

Д. Крістал [10] визначив основні тенденції словотвору неологізмів із суфіксом *-exit*. Перша група слів утворилася за аналогією з власне іменником *Brexit* – поєднанням усіченої власної назви (назви країни або регіону) із суфіксом *-exit*. Слова цієї групи мають значення "можливий вихід [країни або регіону] із політичного утворення", наприклад, *Swexit* (Швеція), *Frexit* (Франція), *Espexit* (Іспанія), *Gexit* (Німеччина), *Quexit* (Квінсленд), *Texit* (Техас), *Scoxit* (Шотландія). Згодом словотвірна модель поширилася на слова, що позначають одну особу або групу осіб, наприклад, *Mexit* (рішення футболіста Л. Мессі завершити футбольну кар'єру), *Trexit* (імовірність того, що президента Д. Трампа не буде переобрано на другий термін), *Mexgit* (рішення Принца Гаррі та його дружини Меган залишити королівську родину). До неологізмів, що позначають групу людей, належать слова *Lexit* (ліві євроскептики), *Jexit* (євреї, які виходять із Демократичної партії США), *Drexit* (лікарі, що припиняють роботу в британській службі охорони здоров'я). Пізніше модель почали використовувати для утворення неологізмів від інших іменників (власних і загальних назв), наприклад, *Pexit* (проблеми, пов'язані з перевезенням домашніх тварин до інших країн), *Whexit* (вихід із групи в соціальній мережі WhatsApp), *Kleenexit* (відсутність паперових серветок [торговельної марки Kleenex]).

Г. Лалич-Крстін та Н. Сілашкі [17, с. 4-6] окреслили три словотвірні тенденції, пов'язані зі словом *Brexit*. Іменник використовується (1) як словотвірна модель для інших неологізмів; (2) як похідне слово для нових лексичних одиниць та (3) як "інспіратор" створення слів, що означають "вихід зі складу, припинення членства в організації". Наприклад, за аналогією з іменником *Brexit* утворилися вищезгадані слова *Frexit* (укр. можливий вихід Франції з ЄС), *Calexit* (можливий вихід Каліфорнії зі складу США) та багато інших.

Друга словотвірна тенденція пов'язана із вживанням одного з компонентів іменника *Brexit* у складі нового слова, наприклад,

Bregret (74): *Brexit* + *referendum* (укр. *брекзит* + *референдум*), *Borexit* (12): *Boris* + *exit* (укр. *вихід британського прем'єр-міністра Бориса Джонсона у відставку*), *Brenial* (2): *Brexit* + *denial* (укр. *брекзит* + *заперечення*), *debression* (0): *depression* + *Brexit* (укр. *депресія* + *брекзит*). Походження неологізмів від слів, утворених способом злиття, є нетиповим явищем для англomовного словотвору. Попри високу продуктивність цього способу словотвору в сучасній англійській мові [9, с. 130], слова-бленди зазвичай не утворюють неологізмів через можливі труднощі, пов'язані з їхнім розумінням [17, с. 5].

Третя словотвірна тенденція стосується неологізмів, на появу яких "надихнув" іменник *Brexit*. Мовні одиниці цієї групи утворені за аналогією з іменником *Brexit*: поєднанням скороченої назви країни, території або відтопонімного іменника зі словом, що має значення "завершення дії, прощання, вихід зі складу, припинення існування тощо". Новотвори побудовані за принципом мовної гри, зокрема обігрується омонімічна близькість неологізму з іншим словом англійської мови, наприклад, *Chechout*: *Czech* + *checkout* (укр. *Чехія/чеський* + *виселення із готелю*), *Oustria*: *oust* + *Austria* (укр. *виганяти* + *Австрія*), *Byegium*: *bye* + *Belgium* (укр. *до побачення* + *Бельгія*), *Italeave*: *Italy/Italian* + *leave* (укр. *Італія/італійський* + *залишити*), *EUthanasia*: *EU* + *euthanasia* (укр. *ЄС* + *евтаназія*).

Про активізацію лінгвокреативності слова *Brexit* свідчить поява оказіональних висловів, в основі яких лежать прецедентні феномени (прецедентні вислови й тексти), наприклад, "*A point of no Breturn*" (обіграння фрази "*a point of no return*", укр. "*точка неповернення*"), "*Don't go brexin' my heart*" (алюзія на відому пісню Е. Джона та Кікі Ді "*Don't go breaking my heart*", укр. "*Не край мого серця*"), "*No bregrets*" (алюзія на пісню Р. Вільямса "*No regrets*", укр. "*Ні про що не шкодую*"). Британці вдаються до прийому мовної гри для того, щоб створити пародію на політичну подію або висміяти її. Це також можливість висловити власну позицію стосовно припинення членства країни в ЄС [18].

У контексті брекзиту низка слів і виразів, які давно існують в англійській мові, зазнали переосмислення і набули нових значень у британському політичному дискурсі. Таким виразом є зокрема *red line* (укр. *червона лінія*). До 1970 року мовна одиниця найчастіше зустрічалася у фразі *thin red line* (укр. *тонка червона лінія*), що була алюзією на червоні плащі солдатів, й означала "хоробрість або стійкий супротив британської армії, попри нерівні сили". Після 1970 року метафора *red line* вживалася у значенні "кордон або межа, яку не можна перетинати; умовна лінія або точка, після якої певні дії або їхнє виконання неможливе" [20]. Під час складних перемовин уряду Великої Британії із керівництвом Євросоюзу метафору почали вживати у значенні "умови й принципи, на яких Сполучене Королівство погоджувалося підписати угоду про припинення членства в ЄС" [23].

Під впливом брекзиту спостерігаємо зміни в значенні й складі сталих висловів і фразеологічних зворотів. Наприклад, фразеологізм "*You can't eat your cake and have it*" (укр. досл. "*не можна з'їсти тістечко та мати його*") має значення "намагатися поєднати непеєднуване; всидіти на двох стільцях"), а в контексті брекзиту означає нереалістичні очікування від переговорів щодо виходу Британії з ЄС. Фразеологізм використовують з метою критики прибічників виходу з ЄС, які закликають до припинення членства, але не бажають втрачати привілеї, які дає членство в Євроспільноті. Також відбулася перестановка компонентів фразеологізму: у контексті брекзиту набув поширення варіант, який вважають нелогічним [20]: "*you can't have your cake and eat it (too)*" (укр. дослівно: "*не можна мати тістечко і з'їсти його (також)*").

Значний інтерес до політичних процесів, пов'язаних із припиненням членства Сполученого Королівства в Євросоюзі з боку пересічних британців й активне обговорення події у суспільстві сприяли тому, що низка термінів зі сфери політики перейшли до загальноживаної лексики [20]. Щоб читачі зрозуміли складну термінологію, яку політики використовували під час перемовин з керівництвом ЄС, було створено спеціальні

гlossарії брекзиту, до яких увійшли старі та нові політичні терміни та неологізми, що утворилися від слова *Brexit* або під його впливом. Авторами гlossаріїв під назвою *Brexit lexicon*, *Brexit glossary*, *Brexit phrasebook* або *Brexicon* (*Brexit* + *lexicon* (укр. *Брекзит* + *лексикон*)) є політичні організації [4] і періодичні видання [6; 15; 26]. Гlossарії містять власне неологізм *Brexit* і його похідні (*hard Brexit*, *soft Brexit*, *BRINO* – *Brexit in name only* (укр. *брекзит лише на словах*)), назви документів публічно-правового характеру (*Charter of Fundamental Rights of the European Union* (укр. *Хартія основних прав Європейського Союзу*), *Common Market 2.0* (укр. *Спільний ринок 2.0*), назви британських і європейських установ (*Court of Justice of the EU* (укр. *Суд Європейського Союзу*), *Department for International Trade (DIT)* (укр. *Департамент міжнародної торгівлі (DIT)*), а також імена політиків, назви судових справ зі сфери прецедентного права тощо. Обсяг гlossарію залежить від конкретного видання і може налічувати від кількох ключових слів [6] до десятків [15] або сотень термінів [4].

Слово *Brexit* вживається не лише в політичному дискурсі, а й за його межами. Спостерігаємо використання неологізму в масовій культурі, наприклад, у назвах художніх і документальних фільмів ("*Brexit: The movie*", "*How did Brexit happen?*"), театральних постановок ("*Brexit*"), музичних альбомів і пісень ("*The Brexit Album*", "*Brexit at Tiffany's*"), художніх творів ("*Brexit romance*", "*Brexit XXL*"), настільних ігор ("*Brexit: The Board Game of Second Chances*") тощо. Неологізм також використовують у комерційному неймінгу, наприклад, *English Brexit tea* (німецький бренд чаю), *Brexit Blue* (сир), *The Brexit Biscuit* (печиво), *Brexit* (енергетичний напій) [25; 28]. Апеляція до слова *Brexit* у назвах комерційних брендів не завжди позитивно сприймається у британському суспільстві. Траплялися випадки, коли такі ініціативи зазнавали критики з боку прихильників проєвропейської британської політики [16].

Ім'я *Brexit* став не лише ключовим словом, а й справжнім феноменом політичного дискурсу Великої Британії. Після виходу Сполученого Королівства з Європейського

Союзу слово залишається однією із домінант політичного життя країни та посідає важливе місце у суспільно-політичній свідомості британців.

Особливий статус іменника *Brexit* в британському суспільстві вплинув на всі аспекти його використання у британському політичному дискурсі. Попри те, що основним значенням слова залишається "вихід Сполученого Королівства із ЄС", сьогодні цей термін все частіше використовується стосовно численних процесів, які супроводжують припинення членства країни у Євроспільноті, що зокрема підтверджує висока частотність слова *post-Brexit* (майже 40 000 випадків) в інтернет-газетах і журналах. Водночас сприйняття слова у британському суспільстві залишається контроверсійним. Це пов'язано зі складністю процесів, що супроводжують вихід країни з ЄС.

Перспективним напрямом подальших досліджень ключових слів британського політичного дискурсу вважаємо зіставлення цих слів із ключовими словами культури. Іншим цікавим аспектом може стати вивчення ключових слів крізь призму політичних і культурних символів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Allen K. Greek impasse raise fears of 'Grexit'. *The Guardian*. 2012. URL: <https://www.theguardian.com/business/economics-blog/2012/feb/07/greek-impasse-fears-grexit>
2. Bilyk O., Pyliachyk N. Metaphorisation of BREXIT in modern political discourse. *Advanced Education*. 2018. P. 118-126.
3. Boffey D. Brexit divorce bill: what is it and how does it affect talks? *The Guardian*. 2017. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2017/jun/20/brexit-divorce-bill-what-is-it-and-how-does-it-affect-talks>
4. *Brexit Glossary*. Briefing paper (7840). House of Commons Library, UK Government. 2019. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7840/>
5. Brexit's my fault: How the word I invented could be an epitaph for the nation's decline. *Sky News*. 2018. URL: <https://news.sky.com/story/brexit-my-fault-how-the-word-i-invented-could-be-an-epitaph-for-the-nations-decline-11576816>
6. Brexit: 12 key words you need to know. *BBC News*. 2020. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-43470987>

7. Charteris-Black J. *Metaphors of Brexit: No cherries on the cake?* Springer Nature. 2019. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-28768-9>
8. *Collins word of the year 2016 Q & A*. Collins Dictionary Language Blog. 2020. URL: <https://blog.collinsdictionary.com/language-lovers/collins-word-of-the-year-2016-q-a/>
9. Crystal D. *The Cambridge encyclopedia of the English language*. Cambridge University Press, 2018.
10. Crystal D. *Will st Brexit make you Whexit? The unexpected rise of a new suffix*. *Catholic Herald*. 2020. URL: <https://catholicherald.co.uk/will-st Brexit-make-you-whexit-the-unexpected-rise-of-a-new-suffix/>
11. Culpeper J., Demmen J. Keywords. *The Cambridge handbook of English corpus linguistics*. 2015. P. 90-105.
12. Flood A. Brexit named word of the year, ahead of Trumpism and hygge. *The Guardian*. 2016. URL: <https://www.theguardian.com/books/2016/nov/03/brexit-named-word-of-the-year-ahead-of-trumpism-and-hygge>
13. Fontaine L. The early semantics of the neologism BREXIT: A lexicogrammatical approach. *Functional Linguistics*. 2017. № 4(1). <https://doi.org/10.1186/s40554-017-0040-x>
14. Goddard C. Words as carriers of cultural meaning. *The Oxford Handbook of the Word*. Oxford: Oxford University Press. 2015. P. 380-400.
15. Henley J. Brexit phrasebook: a guide to the talks' key terms. *The Guardian*. 2018. URL: https://www.theguardian.com/politics/2017/jun/19/brexit-phrasebook-a-guide-to-the-talks-key-terms?cmp=phrasebook_atoms
16. Inge S. Cheesed off! Pro-Remain town up in arms as a cheese jokingly called 'Brexit Blue' hits the shelves. *Mail Online*. 2017. URL: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-4951116/Row-breaks-shop-sells-Brexit-Blue-cheese.html>
17. Lalić-Krstin G., Silaški N. From Brexit to Bregret. *English Today*. 2018. № 34(2). P. 3-8.
18. Lalić-Krstin G., Silaški N. 'Don't go brexin'my heart': The ludic aspects of Brexit-induced neologisms. *Discourses of Brexit*. Routledge, 2019. P. 222-236.
19. Layland C. Lexicographical Brexit: in OED. *Oxford English Dictionary*. 2016. URL: <https://public.oed.com/blog/december-2016-update-release-notes-lexicographical-brexit-in-the-oed/>
20. Layland C. Old words, new words, EU words: Brexit and the OED. *Oxford English Dictionary*. 2019. URL: <https://public.oed.com/blog/brexit-and-the-oed/>

21. Levisen C., Waters S., eds. *Cultural keywords in discourse. Pragmatics & Beyond New Series* (Vol. 277). John Benjamins Publishing Company. 2017. <https://doi.org/10.1075/pbns.277>

22. Meyenburg I. "Brexit Means Brexit!": Investigating the Production of Social Phenomena in Political Discourses. *Symbolic Interaction*. 2022. № 45(4). P. 570-595.

23. Miller V. *Brexit: red lines and starting principles*. UK Parliament. 2017. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7938/>

24. Morozova O. Monomodal and multimodal instantiations of conceptual metaphors of Brexit. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*. 2017. № 2(2). P. 250-283.

25. Moseley T. The rise of the word Brexit. *BBC News*. 2016. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-37896977>

26. O'Grady S. Brexicon: A full dictionary of Brexit-related jargon. *Independent*. 2018. URL: <https://www.independent.co.uk/voices/brexit-hard-soft-boris-johnson-theresa-may-article-50-brechosis-a8221566.html>

27. Parker G. Politics and Brexit: Fear of the 'B' word. *Financial Times*. 2022. URL: <https://www.ft.com/content/372d3800-07fb-4451-b616-bad55a6f2f11>

28. Ro C. *How Brexit changed the English language*. *BBC Culture*. 2019. URL: <https://www.bbc.com/culture/article/20190314-how-brexit-changed-the-english-language>

29. Silaški N., Đurović T. The journey metaphor in Brexit-related political cartoons. *Discourse, Context & Media*, 2019. 31. DOI: 10.1016/j.dcm.2019.100318

30. Stubbs M. Three concepts of keywords. *Keyness in texts*, 2010. P. 21-42.

31. Urwin R. Stanley Johnson interview: I'm dreaming of a Brexit-free Christmas, says Boris's dad. *The Times*. 2019. URL: <https://www.thetimes.co.uk/article/stanley-johnson-im-dreaming-of-a-brexit-free-christmas-says-boriss-dad-m67jj2ntt>

32. Wierzbicka A. *Understanding cultures through their key words: English, Russian, Polish, German, and Japanese*. Oxford University Press, 1997.

33. Williams R. *Keywords: A vocabulary of culture and society*. Oxford: Oxford University Press, 2014.

ДЖЕРЕЛА

BP – Birmingham Post. <https://www.business-live.co.uk/>

CD – Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/>

ECON – The Economist. <https://www.economist.com/>

.....

FT – Financial Times. <https://www.ft.com/>
GDN – The Guardian. <https://www.theguardian.com/international>
NOW – English-corpora: NOW. (n.d.). <https://www.english-corpora.org/now/>
OED – Oxford English Dictionary. <https://www.oed.com/>
TG – The Telegraph. <https://www.telegraph.co.uk/>
TM – Time. <https://time.com/>
TMS – The Times. <https://www.thetimes.co.uk/>

REFERENCES

1. Allen, K. (2012, February 7). Greek impasse raise fears of 'Grexit'. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/business/economics-blog/2012/feb/07/greek-impasse-fears-grexit> (last access: 02.05.2022) [in English].
2. Bilyk, O., & Pyliachyk, N. (2018). Metaphorisation of BREXIT in modern political discourse. *Advanced Education*, 118-126 [in English].
3. Boffey, D. (2017, June 20). Brexit divorce bill: what is it and how does it affect talks? *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/politics/2017/jun/20/brexit-divorce-bill-what-is-it-and-how-does-it-affect-talks> (last access: 02.05.2022) [in English].
4. *Brexit Glossary. Briefing paper (7840)*. (2019). House of Commons Library, UK Government. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7840/> (last access: 02.05.2022) [in English].
5. Brexit's my fault: How the word I invented could be an epitaph for the nation's decline. (2018, December 13). *Sky News*. <https://news.sky.com/story/brexit-s-my-fault-how-the-word-i-invented-could-be-an-epitaph-for-the-nations-decline-11576816> (last access: 02.05.2022) [in English].
6. Brexit: 12 key words you need to know. (2020, December 11). *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/uk-43470987> (last access: 02.05.2022) [in English].
7. Charteris-Black, J. *Metaphors of Brexit: No cherries on the cake?* Palgrave Macmillan. 2019. [in English].
8. *Collins word of the year 2016 Q & A*. (2020, November 12). Collins Dictionary Language Blog. <https://blog.collinsdictionary.com/language-lovers/collins-word-of-the-year-2016-q-a/> (last access: 02.05.2022) [in English].
9. Crystal, D. (2018). *The Cambridge encyclopedia of the English language*. Cambridge University Press [in English].
10. Crystal, D. (2020, June 19). *Will st Brexit make you Whexit? The unexpected rise of a new suffix*. Catholic Herald. <https://catholicherald.co.uk/will-st Brexit-make-you-whexit-the-unexpected-rise-of-a-new-suffix/> (last access: 02.05.2022) [in English].

11. Culpeper, J., & Demmen, J. (2015). Keywords. *The Cambridge handbook of English corpus linguistics*, 90-105 [in English].
12. Flood, A. (2016, February 3). Brexit named word of the year, ahead of Trumpism and hygge. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/books/2016/nov/03/brexit-named-word-of-the-year-ahead-of-trumpism-and-hygge> (last access: 02.05.2022) [in English].
13. Fontaine, L. (2017). The early semantics of the neologism BREXIT: A lexicogrammatical approach. *Functional Linguistics*, 4(1). <https://doi.org/10.1186/s40554-017-0040-x> [in English].
14. Goddard, C. (2015). Words as carriers of cultural meaning. *The Oxford Handbook of the Word*, 380-400 [in English].
15. Henley, J. (2018, November 23). Brexit phrasebook: a guide to the talks' key terms. *The Guardian*. https://www.theguardian.com/politics/2017/jun/19/brexit-phrasebook-a-guide-to-the-talks-key-terms?cmp=phrasebook_atoms (last access: 02.05.2022) [in English].
16. Inge, S. (2017, October 5). Cheesed off! Pro-Remain town up in arms as a cheese jokingly called 'Brexit Blue' hits the shelves. *Mail Online*. <https://www.dailymail.co.uk/news/article-4951116/Row-breaks-shop-sells-Brexit-Blue-cheese.html> (last access: 02.05.2022) [in English].
17. Lalić-Krstin, G., & Silaški, N. (2018). From Brexit to Bregret. *English Today*, 34(2), 3-8 [in English].
18. Lalić-Krstin, G., & Silaški, N. (2019). 'Don't go brexin'my heart': The ludic aspects of Brexit-induced neologisms. *Discourses of Brexit*. Routledge, 222-236. [in English].
19. Layland, C. (2016, December 14). Lexicographical Brexit: In the OED. *Oxford English Dictionary*. <https://public.oed.com/blog/december-2016-update-release-notes-lexicographical-brexit-in-the-oed/> (last access: 02.05.2022) [in English].
20. Layland, C. (2019, May 24). Old words, new words, EU words: Brexit and the OED. *Oxford English Dictionary*. <https://public.oed.com/blog/brexit-and-the-oed/> (last access: 02.05.2022) [in English].
21. Levisen, C., & Waters, S. (2017). *Cultural keywords in discourse*. Pragmatics & Beyond New Series [in English].
22. Meyenburg, I. (2022). "Brexit Means Brexit!": Investigating the Production of Social Phenomena in Political Discourses. *Symbolic Interaction*, 45(4), 570-595 [in English].
23. Miller, V. (2017). *Brexit: red lines and starting principles*. UK Parliament. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7938/> (last access: 02.05.2022) [in English].

24. Morozova, O. (2017). Monomodal and multimodal instantiations of conceptual metaphors of Brexit. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*, 2(2), 250-283 [in English].
25. Moseley, T. (2016, December 25). The rise of the word Brexit. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/uk-politics-37896977> (last access: 02.05.2022) [in English].
26. O'Grady, S. (2018, February 21). Brexicon: A full dictionary of Brexit-related jargon. *Independent*. <https://www.independent.co.uk/voices/brexit-hard-soft-boris-johnson-theresa-may-article-50-brexchosis-a8221566.html> (last access: 02.05.2022) [in English].
27. Parker, G. (2022, December 3). Politics and Brexit: Fear of the 'B' word. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/372d3800-07fb-4451-b616-bad55a6f2f11> (last access: 02.05.2022) [in English].
28. Ro, C. (2019, March 14). *How Brexit changed the English language*. BBC Culture. <https://www.bbc.com/culture/article/20190314-how-brexit-changed-the-english-language> (last access: 02.05.2022) [in English].
29. Silaški, N., & Đurović, T. (2019). The journey metaphor in Brexit-related political cartoons. *Discourse, Context & Media*, 31, <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2019.100318> (last access: 02.05.2022) [in English].
30. Stubbs, M. (2010). Three concepts of keywords. *Keyness in texts*, 21-42.
31. Urwin, R. (2019, December 15). Stanley Johnson interview: I'm dreaming of a Brexit-free Christmas, says Boris's dad. *The Times*. <https://www.thetimes.co.uk/article/stanley-johnson-im-dreaming-of-a-brexit-free-christmas-says-boriss-dad-m67jj2ntt> (last access: 02.05.2022) [in English].
32. Wierzbicka, A. (1997). *Understanding cultures through their key words: English, Russian, Polish, German, and Japanese*. Oxford University Press [in English].
33. Williams, R. (2014). *Keywords: A vocabulary of culture and society*. Oxford University Press [in English].

SOURCES

- BP* – Birmingham Post. <https://www.business-live.co.uk/>
- CD* – Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/>
- ECON* – The Economist. <https://www.economist.com/>
- FT* – Financial Times. <https://www.ft.com/>
- GDN* – The Guardian. <https://www.theguardian.com/international>
- NOW* – English-corpora: NOW. (n.d.). <https://www.english-corpora.org/now/>

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика
.....

OED – Oxford English Dictionary. <https://www.oed.com/>

TG – The Telegraph. <https://www.telegraph.co.uk/>

TM – Time. <https://time.com/>

TMS – The Times. <https://www.thetimes.co.uk/>

Дата надходження до редакції – 31.01.2023

Дата затвердження редакцією – 18.02.2023

Ця публікація ліцензована на умовах Creative Commons Attribution 4.0 International License.